

Mirza Emirhafizović

GLOBALIZACIJA I MIGRACIJE

GLOBALIZATION AND MIGRATIONS

Sažetak

Ova jedinstvena publikacija predstavlja zbornik radova prezentiranih na Regionalnoj konferenciji o arapskim migracijama u globaliziranom svijetu, u zajedničkoj organizaciji Arapske lige i Međunarodne organizacije za migracije u Kairu od 2. do 4. septembra 2003. godine. Autori radova su vodeći arapski eksperti u oblasti migracija, a nude nam bogatstvo informacija, analiza politika i podataka koji se odnose na migracione tokove u arapsko-mediterranskoj regiji i susjednim zemljama.

Naziv djela: *Arapska migracija u globaliziranom svijetu*
(Naziv originala: *Arab Migration in a Globalized World*)

Autor: Grupa autora

Obim rukopisa: ukupno 254 strane, 6 poglavlja

Izdavač i godina: International Organization for Migration (IOM), Ženeva & League of Arab States, 2004.

Ključne riječi: arapske zemlje, migracija, svijet, globalizacija, konflikt, demografija, ekonomija, društvo

Summary

This unique publication is a collection of works presented at the Regional Conference on Arabs in the Globalized World, organized by the League of Arab States and International Organization for Migration in Cairo, from 2nd to 4th September 2003. Authors of the

works are leading Arab experts in the field of migrations, who present a variety of information, analysis of politics and data related to migrations in the Arab – Mediterranean region and in the neighboring countries.

Title: Arab Migration in a Globalized World by a group of authors

Number of pages: 254, 6 chapters

Publisher: International Organization for Migration (IOM), Geneva & League of Arab States, 2004

Key words: Arab countries, migration, world, globalization, conflict, economy, society

Prvi rad, koji potpisuje dr. Abbas Mehdi, ima intenciju uspostavljanja korelacije između aktuelnih procesa globalizacije i savremenih (međunarodnih) migracija. U dijelu teksta koji nosi naziv „Utjecaj globalizacije na migracije“ autor navodi sociološku perspektivu razumijevanja ekonomske globalizacije koju karakterizira “nejednak razvoj između nacija“, s jedne strane, i „porast svjetske populacije kao eksplozivan demografski proces“, s druge strane.

Sljedeći rad nosi naslov “Arapski migracioni obrasci: Mashriq¹“, autora Riada al Khourija. U ovom tekstu daje se historijat dinamike migracionih kretanja od Prvog svjetskog rata, preko Zaljevskog rata 1991. (invazije Iraka na Kuvajt), pa do 11. septembra 2001. godine. U tekstu su prikazane studije-slučajevi za Jordan, Siriju, Liban i Jemen. Iz ovih primjera jasno se vidi koliko uopće svaka društvenoekonomska i politička promjena utječe na razvoj i kretanje stanovništva.

U narednim tekstovima predstavljeni su migracioni obrasci za zaljevske zemlje, odnosno zemlje izvoznice nafte¹, zatim za zemlje

¹ Geografska regija koja se prostire od zapadne granice Egipta do zapadne granice Irana. Uključuje moderne države Egipat, Sudan, Saudijsku Arabiju, Jemen, Oman, Kuvajt, Ujedinjene Arapske Emirate, Jordan, Liban, Siriju i Irak (Encyclopedia Britannica, 2007).

Magreba², s posebnim osvrtom na Maroko, čije stanovništvo je “kolonijalnim modelom imigracije“ (Giddensova tipologija³) useljavano u Francusku.

Rad autora Abdelkadera Latrechea pod naslovom „Veza arapskih dijaspora⁴ sa zemljama njihovog porijekla“ rasvjetljava značaj arapske dijaspore u nekim zemljama Evrope. Interesantno je spomenuti da prema Cohenovom historijskom pristupu, koji svrstava dijasporu u pet različitih kategorija, arapska dijaspora spada u čak četiri (imperija, radna snaga, žrtva i trgovina)⁵. Latreche nadalje, pozivajući se na članak Armstronga objavljen 1976. godine, navodi sljedeće: “Pogrešno je smatrati da se termin (dijaspora) može primijeniti samo na Jevreje, jer su i ranije egzistirale druge dijaspore (Fenićani, Asirci itd.)“ (Arab Migration in a Globalized World, 2004: 221). Između ostalih, glavni kriterij za postojanje dijaspore za Armstronga jeste „razvoj i održavanje identiteta svojstvenog zajednicama u dijaspori“.

U zadnjem dijelu knjige posebno je obrađena palestinska dijaspora, kao specifična iz više razloga. Ova je najbrojnija izbjeglička populacija na svijetu rasuta “od Australije do Amerike“ usmjerena ka jednoj tački na planeti – njihovoj matičnoj državi Palestini. Palestinska dijaspora spada u krug onih koje su “aktivnije izvan svoje državne teritorije“ (Fabiatti, Malighetti, Matera, 2002).

Autor Sari Hanafi ukazuje na (loš!) tretman Palestinaca u nekim, između ostalih i arapskim zemljama. Na fonu toga, prikladno je citirati Edwarda Saida (koji je citiran i u ovoj studiji): „Spoj rasizma, kulturnih stereotipa, političkog imperijalizma, dehumanizirajuće ideologije, koji se suzbija u Arapu ili muslimanu, zacijelo je snažan, a to je onaj spoj kojega je svaki Palestinac osjetio kao svoj jedini ukleti usud“ (Said, 1999: 40).

Jedino, navodi se u tekstu Sarija Hanafija, Hašemitska Kraljevina Jordan, za razliku od ostalih arapskih zemalja, daje značajna politička prava palestinskoj zajednici, uključujući i državljanstva.

² Obuhvata zemlje: Maroko, Alžir, Tunis, Libiju i Mauritaniju.

³ Preuzeto iz: Giddens, A. (2005): Sociologija, Ekonomski fakultet, Beograd.

⁴ Izraz dijaspora odnosi se na raseljavanje jedne grupe etničkog stanovništva iz domovine u strana područja, često pod prinudom ili traumatskim okolnostima (Giddens, 2001).

⁵ Cohen, R. (1994): Global diasporas: An introduction, UCL Press, London.

Vrijednost ove publikacije ogleda se u činjenici da nisu predstavljeni samo „sirovi“ statistički fakti o kretanju arapske migracije unutar regije ili dalje, nego i sociokulturološka dimenzija migracija u kontekstu globalizacije, s posebnim osvrtom na problem identiteta, integraciju, asimilaciju u druga društva itd. Jasno je ukazala i na divergenciju između pojedinih arapskih zemalja u pogledu ekonomskog razvoja, ali i trajnu povezanost s obzirom na jezik, religiju, kulturu i tradiciju uopće. Neke arapske zemlje su zahvaljujući posjedovanju nafte dosegle visok stepen životnog standarda i postale zemljama odredišta migracija (zaljevske zemlje), dok su neke tradicionalno niskog životnog standarda iz kojih odlazi radna snaga (Egipat, Sirija, Maroko). Između ta dva ekstrema nalaze se zemlje mješovitog emigraciono-imigracionog tipa (Jordan, Liban, Tunis). Od 11. septembra 2001. godine⁶ arapska dijaspora suočila se s ozbiljnim problemom današnjice – islamofobijom, koja je samo s drugačijom formulacijom postala dijelom nacionalne strategije mnogih zapadnih zemalja.

Upravo je borba protiv islamofobije, kao najopasnije predrasude današnjice, postavljena kao jedan od glavnih ciljeva koje je postavila Organizacija islamske konferencije na nedavno održanom skupu u Dakaru. Ipak, čini se da su pojedini radovi u ovoj publikaciji ostali nedorečeni u pogledu problema s kojima se nakon 11. septembra susreće brojna arapsko-islamska populacija u zapadnim zemljama, a koji su prevazišli stadij predrasuda (o kojima govori Edward Said u svom djelu „Orientalizam“) i prešli u kršenje elementarnih ljudskih prava.

S obzirom na to da Arapi, prema mišljenju mnogih autora, predstavljaju fenomen vještački razjedinjenog bića, uslijed spleta raznih historijskih okolnosti, to i ova studija djelomično rekonstruira tok događanja koja su prouzročila razbijanje jedinstvenog arapskog korpusa. Evidentno je da „Arapi ne mogu promicati svoj identitet a da istovremeno ne veličaju islam, koji je vjekovima najtrajnije vrelo njihovog ponosa, i najmoćniji poticaj tog identiteta; i obratno,

⁶ Razlog nespominjanja i drugih terorističkih napada, posebice onih u Evropi, leži u vremenu održavanja ove regionalne konferencije (2003), dok su se bombaški napadi u Madridu i Londonu desili 2004. odnosno 2005. godine.

činjenica da je islam najprije bio objavljen Arapima, i to na njihovom jeziku, ohrabruje neke arapske nacionaliste da ga pokušaju prisvojiti kao prvenstveno arapsku religiju. Arapski nacionalizam, u određenju svog odnosa prema islamu, često završava tamo gdje je i počeo: u veličanju arapstva kao vrhovne vrijednosti u islamu“ (Inajet, 106: 1982). Vjeran Katunarić je pojmu panarabizma pristupio vrlo studiozno u svom djelu „Sporna zajednica“, navodeći dosta valjane argumente zbog čega nije konstituirana jedinstvena arapska država-nacija, dok je Adrian Hastings u knjizi „Gradnja nacionaliteta“ iznio gledište da nacija-država kao zapadnjački produkt nije kompatibilna sa islamskim svjetonazorom, te je stvaranje jedinstvene arapske države-nacije na osnovu (arapskog) jezika uporedio sa stvaranjem jedne ogromne anglofone nacije.

Ovo sjajno izdanje uspjelo je, brižljivom selekcijom ekspertiza, objediniti političku, sociološku, ekonomsku i geografsku dimenziju arapskih migracija u globaliziranom svijetu, te predstavlja dobar primjer kvalitetne interdisciplinarnе studije.

Literatura

1. Arab Migration in a Globalized World (2004): IOM, Geneva & League of Arab States.
2. Giddens, A. (2005): Sociologija, Ekonomski fakultet, Beograd.
3. Said, E. (1999): Orijentalizam, Svjetlost, Sarajevo.
4. Inajet, H. (2005): Moderna islamska politička misao, Rabić, Sarajevo.
5. Katunarić, V. (2003): Sporna zajednica, Jesenski i Turk, Zagreb.
6. Hastings, A. (2003): Gradnja nacionaliteta, Buybook & Adamić, Sarajevo, Rijeka.
7. Fabietti, U., Malighetti, R., Matera, V. (2002): Uvod u antropologiju: od lokalnog do globalnog, Clio, Beograd.
8. Encyclopedia Britannica (2007): Ultimate CD.